

Vetoamus puolueille

Alaikäisten hoivaajien asema tunnistettava ja turvattava palvelujärjestelmässä

Kansainvälisten tutkimusten mukaan teollisuusmaissa 2-8 % kaikista alle 18-vuotiaista lapsista ja nuorista hoivaa tai kantaa huolta läheisestään. Usein syynä on perheenjäsenen fyysinen tai psyykinen sairaus, päihdeongelma tai muu terveyteen liittyvä haaste. Sosiaali- ja terveysalan järjestöissä näistä lapsista on ryhdytty käyttämään käsitettä *nuori hoivaaja*.

Suomesta on käytettävissä toistaiseksi vasta vähän lukuja nuorten hoivaajien määrästä. THL:n kuntakyselyn perusteella tiedetään kuitenkin, että vuonna 2017 noin 2 % (n. 1000) omaishoidon tukipäätöksistä on tehty alaikäisille nuorille. Lisäksi Kela arvioi vuonna 2017 noin 14 700 lapsen asuvan perheessä, joihin maksettiin samanaikaisesti työkyvyttömyyseläkettä ja lapsilisää. THL:n Kouluterveyskyselyn 2017 mukaan noin viidennes vastanneista lapsista ja nuorista kertoi perheenjäsenen sairastuneen vakavasti tai kuolleen lukuvuoden aikana. Tutkimukset osoittavat myös erityislasten sisarusten jäävän vaille tarvitsemaansa huomiota ja tukea.

Vanhemman fyysisen, psyykkisen tai kognitiivisen toimintakyvyn heikentyminen, turvallisesta arjesta huolehtimisen haasteet tai lasten tunteiden jääminen perheenjäsenen sairauden varjoon voivat vaikuttaa lapsen kasvuun ja kehitykseen negatiivisesti. Pelko, huoli ja vastuu läheisestä sekä häpeän ja erilaisuuden kokemukset voivat aiheuttaa psyykkistä ja fyysistä kuormittumista, jolla voi olla vaikutuksia lapsen käsitykseen itsestään, koulunkäyntiin ja muuhun osallistumiseen. Erilaiset turvattomuuden ja ikätasoon nähden sopimattomat kokemukset ja vastuut voivat myöhemmässä iässä altistaa mielenterveyden ongelmille. Usein myös lapsiperheköyhyys kietoutuu pitkäaikaissairauksiin, mikä osaltaan lisää lapselle aiheutuvaa stressiä.

Vaikka lapsiperhekeskeisyys ja lapsivaikutusten arviointi ovat lisääntyneet LAPE-kärkihankkeen myötä, on olemassa näyttöä siitä, ettei vanhemman sairauden vaikutusta lapseen arvioida riittävästi aikuisten sosiaali- ja terveyspalveluissa. Tarvitsemme lisää tietoa nuorista hoivaajista vaikuttavien toimintamallien kehittämiseksi, ja lapsen ja koko perheen hyvän arjen turvaamiseksi. Kouluterveyskysely 2019 sisältääkin ensimmäistä kertaa asiaa kartoittavan kysymyksen.

Toivomme puolueiden kiinnittävän huomioita lasten tilanteeseen sairauden kohdatessa perhettä, ja panostavan asian tutkimiseen ja tukirakenteiden kehittämiseen. Turvallisen lapsuuden tukeminen ennaltaehkäisee ongelmia ja voi myötävaikuttaa sosiaalisen huono-osaisuuden ylisukupolvistumisen katkaisemiseen.

Vetoamuksen allekirjoittajat toimivat Nuoret hoivaajat -asiantuntijaverkostona ja tarjoavat selvitys- ja kartoitustietoa sekä kokempuspuheenvuoroja.

Helsingissä ja Joensuussa 2.4.2019

Omaishoitajaliitto / Jangsterit – nuoret hoivaajat -hanke
Malla Heino
020 7806 518 malla.heino@omaishoitajat.fi

Folkhälsans Förbund / Unga anhöriga
Jonna Skand
046 810 5037 jonna.skand@folkhalsan.fi

Kehitysvammaisten Tukiliitto / Erityinen sisarus -hanke
Katri Lehmuskoski
050 4390 073 katri.lehmuskoski@tukiliitto.fi

Joensuun seudun omaishoitajat / ALISA-projekti
Kirsi Hokkila
040 481 8078 kirsi.hokkila@alisaprojekti.fi

Muistiliitto / Työikäistoiminta
Mari Luonsinen
044 376 7433 mari.luonsinen@muistiliitto.fi

Mielenterveysomaisten keskusliitto – FinFami
Sanni Sihvola
050 378 7473 sanni.sihvola@finfami.fi